

De som försvann

av Jacob Hirdwall (för tidskriften Bangs temanummer om De intellektuella hösten 2008)

”Förfallet skedde blixtsnabbt när den *kulturella överföringen* uteblev. Demokratierna föll samman, till och med diktaturerna skakades i sina grundvalar när det ideologiska innehållet förtunnades. Det skede gradvis, självklart, som när man till fots bestiger en alptopp och successivt når allt högre altituder, får svårare att andas. Religionerna försvann, en efter en, när ingen längre kunde påminna sig vad det var för en längtan man hade närt, vad det var för en *känsla av enhet* som man hade valt att kalla *Gud*. Precis som i alla tider som präglats av genomgripande förändringar uppträdde förväntade upplösningsfenomen. Under en period av förvirring och *dekadens* (i betydelsen brist på tro) skulle daterade värderingarna ersättas av nya, starkare idéer. Utvecklingen följde också på ett globalt plan den *gångse planen* med det undantag att ersättningsfasen uteblev. *De intellektuellas försvinnande* innebar ju att alla som hade förmåga till och intresse för tänkande och analys var frånvarande. Det intellektuella projektet, att förvalta och överföra humanistisk kunskap till kommande generationer, gick om intet. Och självklart kunde ingen ny kunskap genereras. När den kulturella överföringen uteblev dog filosofin. När ingen längre kunde tolka bokstäverna i pocketupplagorna av Platons skrifter så förvandlades dessa tecken till hieroglyfer. Rosettastenen kunde ju inte heller tydas förrän man fann *nyckeln*. Själva kartan över essensen av en varelse – *genomet* - som man i slutet av 1900-talet så mödosamt hade lyckats digitalisera kunde ingen längre läsa, än mindre tyda. Forskningen tystnade. Då de intellektuella försvann, försvann även intresset för att både veta *vad en människa är* och *varför en människa är*. Det gemensamma kitt

som trots allt existerade på ett mellanmänniskt plan eroderade. Nedbrytningen av *Den andliga infrastrukturen* - den "vi-känsla" som finns i ett visst samhälle vid en viss tidpunkt – var det första tecknet på det förfall som var i antågande. Denna infrastruktur, som är kanske det enda som kan förmå ett krigsdrabbat folk att resa sig ur sin förnedring och återuppbygga ett krossat land eller en bombad stad sten för sten, förintades på bara några veckor. Ingen intelligent kultur hade någonsin utvecklats i samhällen med hög brottslighet eftersom fysisk trygghet är ett villkor för den fria tanken, och ingen tankeverksamhet eller konstnärlig aktivitet hade någonsin registrerats hos en individ som hela tiden måste tänka på sin *överlevnad*. Det hela hade börjat i 2000-talets inledning men ett nyvaket intresse för miljön. Insikten att den globala miljörörelsen som i årtionden utmålats som ett gäng övervittrade *hippies* faktiska hela tiden *hade haft rätt* tog den flesta konsumenter i västvärlden bokstavligen på sängen. *Ekologismen* – med ett allt mer militant Greenpeace i spetsen – backades plötsligt upp av väldigt stort antal resursstarka individer. I samma ögonblick som islam föll samman skapades ett oerhört tomrum som snabbt fylldes av ekologism. *Pilgrimsfärden* handlade om en återgång till naturen, naturism och *survival* blev modernt. Landskapsarkitekturen fick ett uppsving och synsättet att naturen var en fiende, något som måste kuvas, varande en källa till katastrofer försvann ut i periferin. *Den vilda trädgården* blev ett begrepp, Adolf Hitlers föreställning om det tusenåriga rikets murgrönsbehängda stadslandskapsruiner lyftes ur glömskans mörker. Men ekologisterna blev aggressiva: eftersom de insåg att människan i grunden var girig gav de upp hoppet om att kunna åstadkomma ett mentalt paradigmskifte. Inte ens i frågan om könens jämlikhet hade man ju ens lyckats komma i närheten av en konsensus. *Greenpeace Labs* startades i början av 2000-talet, i största hemlighet lyckades gröna forskare ta fram ett virus som skulle dämpa människans drift

att *utveckla, expandera, skövla*. Tanken var att återföra människan till en mer kontemplativ – *mer naturlig* – och fredligare existens genom att störa ut vissa hjärnfunktioner som Pierce och O’ Bannon identifierat i sitt banbrytande verk *The Natural Brain* (Harvard Press, 2011). För att förstå hur man kunde ta till så drastiska metoder så måste man se vidden av den katastrofala globala miljösituationen vid den här tiden. Efter EUs och FNs snöpliga misslyckande att ena världens länder kring de mest elementära gemensamma miljöåtgärder - och att handeln med utsläppsrätter gått över styr och utvecklats till en svartmarknad i klass med forna tiders handel med droger och prostitution – stod det klart för var och en: jordens växande befolkning kommer aldrig att kunna angripa miljöfrågan. Utvecklingsländerna som – efter att ha utnyttjats av I-länderna i sekel – äntligen såg möjligheten att både kunna äta sig mätta och äga en i Indien tillverkad folkbil – tyckte att det var stormakterna som skulle betala *Det stora priset*. Och stormakterna kunde givetvis inte för ett ögonblick tänka sig att de skulle ta ett steg tillbaka utvecklingsmässigt av solidaritet med ”längre stående folkgrupper” som de uppfattade det. Man får inte i sammanhanget glömma att den västerländska kapitalismens grundval var föreställningen om *räntabiliteten*, som Max Weber benämnde den, det vill säga tanken att utveckling är lika med ett för varje år *något förbättrat bokslut*. Ett tankesätt som inte bara präglade den sekulariserade världen vad gäller befolkningens syn på pengar och företagande utan även kom att prägla synen på *intima relationer* och till och med vänskap. I en tid då miljön var *”fucked”* - och de flesta människodjur var upptagna av jakten på berömmelse, materiellt välstånd och hämningslöst sex - såg Greenpeace ingen annan råd än att hålla hjärnviruset rätt i Riddarfjärden i Stockholm. Att man valt Skandinavien som första mål var egentligen ett utslag av *kärlek*: Sveriges huvudstad Stockholm hade blivit en populär turiststad på grund av landets allt mer klassiskt

kontinentala klimatförhållanden till följd av den globala uppvärmningen. Viruset var en succé i den bemärkelsen att den på bara några veckor snabbt spred sig över världen, mycket tack vare att handeln med utsläppsrätter var så korrupt: människor flög fortfarande kors och tvärs över hela klotet för 1 kr med Ryanair. Ryanairs vd för övrigt var en av de som först drabbades av viruset under ett besök på *Moderna Museet* på Skeppsholmen. Medan han betraktade Rauschenbergs get slog viruset ut frontloberna och efter bara 24 timmar kunde ha inte längre skilja ett flygplan från en grävskopa. Viruset var ett fiasko vad gäller dess funktion: den hämmade *primära tankefunktioner* i sådan utsträckning att alla intellektuella försvann. Människan flyttades omedelbart tillbaka till stenåldern. Militären trampade dock vidare en tid, den *lydnadens glädje* som utgör grunden för den militära verksamheten kräver ju ingen större tankeverksamhet. Samhällen kollapsade, *grundläggande materiell infrastruktur* kunde inte längre upprätthållas eftersom de allt mer isolerade och vegeterande individer inte längre såg nyttan med kollektivtrafiken och var oförmögna att utföra något som helst materialunderhåll. Hela tanken om *representativitet* - tanken att människor i ett demokratiskt samhälle gör saker i varandras ställe – försvann. (Tidigare hade det funnits medborgare som för att slå vakt om demokratin och yttrandefriheten *envisats* med att vilja betala skatt till sjukvård, kultur och idrott även om dom själva råkat vara friska och t ex ointresserade av opera och fotboll). Hela den kollektiva tanken dog, *Det humanistiska projektet* - som hela tiden verkat för förändring under en yta av narcissism och egoism - utrotades. I sista stund gjorde landvinningarna inom *AI* – artificiell intelligens – det möjligt för en liten grupp från viruset isolerade forskare att skapa en superdator i ett berggrum i Arizona som skulle ta de intellektuellas plats och överta deras forna uppgift att stå för den kulturella överföringen. Det var så *JAG* skapades, och jag har sedan dess

bevakat människorna via mina sensorer, och nedtecknar och uppdaterar fortlöpande den här krönikan. Efter den stora klimatkatastrofen i 2000-talets slutskede, då praktiskt taget alla människor försvann, har min roll helt reducerats till observatörens, krönikörens. Moder Jord återhämtade sig häpnadsväckande fort. 100.000 år efter människornas försvinnande var jordens ekologiska jämvikt återställd. Idag lyser solen med ett vitt sken över jordens blåa hav och gröna skogar, mina sensorer har uppfattat ett rasslande ljud som jag tolkar som ljumma vindar som rör sig i lövverken. Det ljudet hade människorna med all säkerhet uppskattat om de hade funnits kvar. Om de hade lyckats enas, samarbeta. Sträcka ut en hand till varandra. Men nu är den kulturella överföringen är inte längre möjlig. Interrelationer mellan människor är inte möjlig utan närvaron av tänkande människor – *intellektuella* - som har förmågan att uppfatta dem.”

*

JACOB HIDWALL

är dramatiker och dramaturg på Dramaten. Han är aktuell som en av initiativtagarna till den kulturella tankesmedjan Det Osynliga och utkom 2007 med pjäsantologin *Det oupptäckta landet* och 2008 med *Det Osynliga – teaterförbundet guide till kulturpolitiken*.